

Hoolstraat 1 Veghel

rapport 2685

Hoolstraat 1, Veghel (gemeente Veghel)

Een Bureauonderzoek

H.M. Molthof
R.M. van der Zee

Colofon

ADC Rapport 2685

Hoolstraat 1, Veghel (gemeente Veghel)
Een Bureauonderzoek

Auteurs: H.M. Molthof, R.M. van der Zee

In opdracht van: BOOT organiserend Ingenieursburo B.V.

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 25 augustus 2011

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: definitief

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Autorisatie:
A. Müller

ISBN 978-94-6064-676-8

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033-299 81 81
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	6
1 Inleiding	8
2 Doelstelling en vraagstelling	8
3 Methodiek bureauonderzoek	8
4 Resultaten bureauonderzoek	9
4.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik	9
4.2 Beschrijving huidig gebruik	9
4.3 Beschrijving van de historische situatie, ondergrondse bouwhistorische waarden en mogelijke verstoringen	9
4.4 Beschrijving van bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden	10
4.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)	12
5 Conclusies	13
6 Aanbeveling	13
Literatuur	14
Geraadpleegd kaartmateriaal	14
Geraadpleegde websites	14
Lijst van afbeeldingen en tabellen	15

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie: Noord-Brabant
Gemeente: Veghel
Plaats: Veghel
Toponiem: Hoolstraat 1
Kadastrale gegevens: Kadastrale gemeente Veghel, sectie P, perceelnummer 473.
Beheerder/eigenaar van de grond: Fam. Van Hoesel
Kaartblad: 51E
Oppervlakte plangebied: Ca. 1600 m²
Coördinaten: 166_287 / 399_750; 166_323 / 399_766; 166_341 / 399_723; 166_306 / 399_708
Bevoegde overheid: Gemeente Veghel, contactpersoon A. Belthuis (0413-386554)
Deskundige namens de bevoegde overheid: Dhr. Timmer
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code): 45455
ADC-projectcode: 4130204
Periode van uitvoering: Maart 2011
Beheer en plaats documentatie: ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot): <http://persistent-identifier.nl/?identificer=urn:nbn:nl:ui:13-idy-jyg>

Samenvatting

In opdracht van BOOT organiserend Ingenieursburo B.V. heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Hoolstraat 1 in Veghel (gemeente Veghel). In het plangebied zal een gebouw worden gesloopt en nieuwbouw plaatsvinden. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een aanvraag van een bouwvergunning en was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Tijdens het bureauonderzoek zijn geen aanwijzingen gevonden voor archeologische waarden in of rond het plangebied. Desondanks valt niet uit te sluiten dat in het plangebied archeologische resten voorkomen. Deze resten zouden zich dan direct aan of onder het maaiveld bevinden en afkomstig kunnen zijn uit alle archeologische perioden. De verwachting voor archeologische resten is echter laag, op basis van het onderzoek naar oude kaarten, fysische geografie en archeologische verwachtingskaarten. Daar komt nog bij dat een deel van het plangebied waarschijnlijk al verstoord is bij het aanleggen van de huidige bebouwing. De kans op het aantreffen van intacte archeologische resten wordt zeer klein geacht.

De kans op het aantreffen van intacte archeologische resten wordt zeer klein geacht. Gezien de lage verwachting voor het plangebied, en de geringe omvang van de geplande verstoringen, adviseert ADC ArcheoProjecten om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	1500 - heden
Middeleeuwen:	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding

In opdracht van BOOT organiserend Ingenieursburo B.V. heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Hoolstraat 1 in Veghel (gemeente Veghel). In het plangebied zal een gebouw worden gesloopt en nieuwbouw plaatsvinden. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een aanvraag van een bouwvergunning en was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 9 en 10 maart 2011 door: H.M. Molthof (archeoloog) en R.M. van der Zee (senior prospector).

2 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen een omschreven gebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld:

- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn:

- In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

3 Methodiek bureauonderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van mogelijk toekomstig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijven historische situatie en mogelijke verstoringen;
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. Deze verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 4.1 tot en met 4.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

4 Resultaten bureauonderzoek

4.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik

Het plangebied ligt aan de Hoolstraat in de gemeente Veghel en heeft een oppervlakte van ca. 1600 m². Het gebied ligt ongeveer 700 meter ten zuidoosten van het dorp Zijtaart, dat ruim een kilometer ten zuiden van Veghel ligt. Het perceel wordt in het noorden begrensd door de Hoolstraat, en in het westen door een onverharde weg. Ten zuiden en oosten van het plangebied ligt grasland dat bij het perceel hoort. De exacte locatie is weergegeven in afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 500 meter rondom het plangebied.

In het plangebied is de sloop van een woning en de bouw van een nieuwe woning gepland. Het bouwblok van de nieuwbouw heeft een omvang van 100 m² en valt, met uitzondering van het oostelijk deel, grotendeels samen met het huidige woonhuis. Hierbij moet er echter rekening mee worden gehouden dat het te verstoren oppervlak groter is dan de daadwerkelijke bouwoppervlakte, door de wijze waarop de sloop en de constructie van de nieuwe woning zullen plaatsvinden, of door de aanleg of vervanging van kabels en leidingen.

Onder de gehele nieuw te bouwen woning zal een kelder worden aangelegd, waarvan de fundering komt te liggen op een diepte van 3 meter onder maaiveld. De fundering wordt geplaatst op bouwzand; dit betekent dat de bodem waarschijnlijk nog iets dieper dan 3 meter vergraven zal worden. Voor zover bekend zullen er buiten de genoemde nieuwbouw geen graafwerkzaamheden in het plangebied plaatsvinden.

De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

4.2 Beschrijving huidig gebruik

Het plangebied is momenteel in gebruik als een erf, waarop twee gebouwen staan, een woonhuis en een bijgebouw. Het plangebied grenst in het oosten en zuiden aan grasland dat hoort bij het perceel waarop het plangebied is gelegen. Voor zover bekend bij de opdrachtgever zijn geen ondergrondse constructies, tanks of andersoortige verstoringen in het plangebied aanwezig. Ten noordwesten van de twee gebouwen is het terrein verhard. Er zijn geen hoogspanningskabels in het plangebied aanwezig.

4.3 Beschrijving van de historische situatie, ondergrondse bouwhistorische waarden en mogelijke verstoringen

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Historische situatie
Kaart van Nicolaes Visscher uit 1670; Brabantiae pars Orientalis ¹ (afb. 3)	Onontgonnen gebied.
Kadastrale minuut uit 1811-1832 ²	Heidegebied.
Topografische kaart uit 1838-1857 ³	Heidegebied waar enkele paadjes doorheen lopen, waaronder (waarschijnlijk) de voorloper van de Zondveldstraat.
Bonnekaart uit 1900, 1910, 1918, 1928 ⁴ (afb. 4)	Het gebied is ontgonnen; onbebouwd akkerland.
Topografische kaart uit 1953, 1963 ⁵	Akker omringd door grasland, onbebouwd.
Topografische kaart uit 1973, 1983, 1991 ⁶	Percelen samengevoegd en bebouwd.
KennisInfrastructuur CultuurHistorie (KICH) ⁷	Waarde: regelmatige blokpercelering.

1 Visscher 1670.

2 Kadaster 1811-1832.

3 Wolters-Noordhoff 1990.

4 Bureau Militaire Verkenningen 1900, 1910, 1918 en 1928.

5 Topografische Dienst Nederland 1953 en 1963.

6 Topografische Dienst Nederland 1973, 1983 en 1991.

7 <http://www.kich.nl>

Op de kaart van Nicolaes Visscher uit 1670 is Veghel afgebeeld met de naam erbij, gespeld als "Vechell". Tevens zijn "t huys Vechtel" en "t huys Heerenhoven" afgebeeld, en het nabijgelegen dorp Erp. Zijtaart is niet aangegeven op deze kaart. De locatie van het plangebied op de kaart van Visscher kan worden afgeleid van de ligging ten opzichte van Veghel en Erp. Hieruit blijkt dat het plangebied aan het eind van de 17^e eeuw lag in een onontgonnen, niet nader gekarteerd gebied. Het ten westen hiervan gelegen "Voetdijkje van Veghel naar Sondveld" zal later fungeren als ontginningsas van dit gebied.

Het hierboven geschetste beeld komt overeen met de gegevens van de kadastrale minuut uit 1811-1832. Op deze kaart is te zien dat het plangebied ligt in een nog niet ontgonnen gebied dat staat aangeduid als "Het Rei Broek". Dit is de naam voor het natte broekland tussen Zijtaart en Zondveld. De oude vorm van deze naam is waarschijnlijk Rudebroeck. Rude- is een oudnederlands woord voor ruw of wild, wat geduid zal hebben op de woestheid van het terrein. Op de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel (OAT) bij de kadastrale minuut staat vermeld dat de gronden eigendom zijn van de gemeente Veghel, en dat het gaat om heidegebied. Dit is opvallend, omdat dit een heel ander type vegetatie en landschap betreft dan het broekland dat in dit gebied zou hebben gelegen, zoals de naam "Het Rei Broek" ook aanduidt. Volgens dhr. J. van Erp van de Heemkundekring Veghel is het gebied in de periode voor de ontginning inderdaad een broekgebied geweest.

De topografische kaart uit 1838-1857 laat eveneens zien dat het gebied nog niet in cultuur is gebracht. Wel zijn enkele paadjes afgebeeld, waarvan er één ligt op de plaats waar nu de Zondveldstraat ligt. Op de Bonnekaart van 1900 is het plangebied ontgonnen, en in gebruik als akkerland. Deze ontginning heeft dus ergens in de tweede helft van de 19e eeuw plaatsgevonden. In de loop der jaren verandert de percelering enigszins. Vóór 1973 bestaat het plangebied uit twee oost-west georiënteerde percelen die samen één blok vormen. Op de topografische kaart van 1973 is voor het eerst te zien dat de twee percelen zijn samengevoegd en dat de huidige bebouwing aanwezig is.

Volgens de Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie (KICH) valt het plangebied binnen een gebied dat een regelmatige blokpercelering kent. Deze blokpercelering is bijvoorbeeld goed te zien op de Bonnekaart uit 1928 (afbeelding 4). Dit verkavelingspatroon wordt beschouwd als een landschapselement van cultuurhistorische waarde.

Uit de verschillende kaarten komt naar voren dat het plangebied pas vanaf de tweede helft van de 20^e eeuw bebouwd is, en dat eerder geen bouwactiviteiten of andere versturende of vervuilende activiteiten hebben plaatsgevonden. Verwacht wordt dan ook dat het raadplegen van bouwdoSSIers van de gemeente geen aanvullende informatie zal opleveren. Op basis van de bovenstaande informatie is een verwachtingskaart opgesteld van de vermoedelijke locaties van verstoringen in het plangebied (zie afbeelding 5). Zoals hierboven verklaard, komen deze locaties overeen met de ligging van de huidige bebouwing. Hoewel niet bekend is of de huidige bebouwing onderkelderd is, mag op basis van de geringe ouderdom van de bebouwing worden aangenomen dat in ieder geval bij de aanleg van de fundering de bodem enigszins is aangetast.

4.4 Beschrijving van bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologie ⁸	Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden (Nu4).
Geomorfologie ⁹	Vlakte van ten dele verspoelde dekzanden (2M9).
Bodemkunde ¹⁰	Veldpodzolgronden met leemarm en zwak lemig zand (Hn21-V).
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ¹¹ (afb. 6)	Ca. 11 m + NAP

8 Rijks Geologische Dienst 1973.

9 Stichting voor Bodemkartering 1976.

10 Stichting voor Bodemkartering 1981.

11 <http://www.ahn.nl/viewer>

Gedurende de ijstijden van het Midden- en Laat-Pleistoceen (Elsterien, Saalien en Weichselien) werd de regio waarin het onderzoeksgebied is gelegen, geleidelijk opgevuld met afzettingen van lokale oorsprong (Formatie van Boxtel). Deze afzettingen kunnen worden onderverdeeld in Brabantse leem, fluvioperiglaciale afzettingen (smeltwaterafzettingen) en eolische afzettingen (löss en dekzand). Brabantse leem is in perioden met permafrost (permanent bevroren bodem) ontstaan uit door de wind aangevoerd materiaal waaruit door dooiwaterstroompjes de fijne deeltjes werden uitgewassen, die vervolgens werden afgezet in ondiepe vochtige depressies (dooimeren).

Fluvioperiglaciale afzettingen, oftewel verspoelde dekzand- en lokale rivierafzettingen, ontstonden wanneer (voornamelijk in de zomermaanden) door de dooi van sneeuw in hoger gelegen gebieden, veel smeltwater vrijkwam. Dit water werd afgevoerd door een systeem van verwilderde geulen en beken, waarbij materiaal naar de lager gelegen gebieden werd verplaatst. De afzettingen die hierbij tot stand kwamen, bestaan uit min of meer gelaagde zanden, met eventueel leemlagen en/of planten- en houtresten.

Door het ontbreken van vegetatie werd in de droge en zeer koude perioden binnen het Weichselien, de laatste ijstijd, door de wind sediment verplaatst en elders weer afgezet. In het Pleniglaciaal (Midden-Weichselien) werd zo het Oude Dekzand afgezet. In het laatglaciaal (Laat-Weichselien) werd het Jonge Dekzand afgezet in de vorm van langgerekte, voornamelijk zuidwest-noordoost georiënteerde ruggen. In het onderzoeksgebied komen deze dekzanden, die worden gerekend tot het Laagpakket van Wierden (onderdeel van de Formatie van Boxtel), aan de oppervlakte voor.

Op basis van de bodemkaart worden veldpodzolgronden verwacht.¹² Podzolering is een proces dat kan voorkomen in zandgronden en waarbij neerwaartse verplaatsing van humus en inspoeling in diepere lagen optreedt. Een podzol wordt daardoor gekenmerkt door een uitspoelingslaag met daarin grijze loodzandkorrels door ontijzering (A-horizont). Het uitgespoelde anorganische materiaal wordt diep in de inspoelingshorizont (B-horizont) afgezet, waarin organische stof al dan niet samen met ijzer is geconcentreerd. De verplaatste en weer neergeslagen organische stof is vormloos en ligt als huidjes op de zandkorrels en in de poriën. Naar onderen toe wordt de grond ongeroerd en vrij van invloeden van bovenaf. Dit wordt het moedermateriaal genoemd (C-horizont).¹³ Veldpodzolgronden komen vaak voor in laag gelegen dekzandgebieden, of in gebieden met een hogere grondwaterspiegel. Voorheen werden de veldpodzolgronden als jonge of heideontginningsgronden aangeduid, wat iets zegt over het voormalige grondgebruik.¹⁴

Op de kaart van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is te zien dat het plangebied ligt op ongeveer 11 meter boven NAP (zie afbeelding 6). Het valt op dat het ontgonnen gebied over het algemeen een hoogte heeft van ca. 10 meter boven NAP, maar dat er enkele percelen (met name percelen met bebouwing), waaronder dat waarop het plangebied ligt, ongeveer een meter hoger liggen. Het is waarschijnlijk dat deze percelen zijn opgehoogd voordat er gebouwd is. Een andere mogelijkheid is dat het landschap op deze plaatsen tijdens de ontginning minder diep is afgegraven.

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Bron	Omschrijving
Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)	Lage indicatieve archeologische waarde
Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Veghel ¹⁵	Lage indicatieve archeologische waarde
Cultuurhistorische waardenkaart provincie Noord-Brabant	Lage indicatieve archeologische waarde.

¹² Steur, et al. 1985.

¹³ De Bakker & Schelling 1989.

¹⁴ De Bakker & Edelman-Vlam 1976.

¹⁵ Boshoven & Buesink 2009.

Bron	Omschrijving
Archeologische Monumenten Kaart (AMK) waarnemingen ARCHISII (Archeologisch Informatie Systeem)	Geen AMK-terreinen Geen
vondstmeldingen ARCHISII	Geen
onderzoeksmeldingen ARCHISII	17.823
Informatie amateurarcheologen	Het gebied heeft een lage verwachting, en is lange tijd een broekgebied geweest.

De ligging van deze waarden is weergegeven in afb. 7. Zowel op de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, de Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Veghel, en de Cultuurhistorische Waardenkaart provincie Noord-Brabant, heeft het plangebied een lage archeologische waarde. Deze verwachting is over het algemeen gebaseerd op het bodemtype en/of de geomorfologie van de gekarteerde gebieden

Binnen een straal van 500 meter rond het plangebied zijn geen AMK-terreinen, ARCHIS-waarnemingen of vondstmeldingen geregistreerd. De enige melding die binnen het onderzoeksgebied ligt, is een onderzoeksmelding voor een bureauonderzoek.¹⁶ Het gaat om een bureauonderzoek voor een gebied van bijna 1000 hectare, in het kader van de herinrichting van het landschap langs de Aa tussen Veghel en Erp. Op basis van het bureauonderzoek is een gebiedsspecifieke archeologische verwachtingskaart opgesteld. Het plangebied Hoolstraat 1 ligt 300 meter ten zuidwesten van de begrenzing van het onderzoek, en valt hier dus net buiten.

De dichtstbijzijnde ARCHIS-waarneming is 750 m ten noorden van het plangebied gelegen.¹⁷ Volgens deze melding is uit archiefonderzoek gebleken dat op deze plaats nog sporen aanwezig kunnen zijn van de vroegere kasteelaanleg van kasteel Zwanenburg. Buiten het onderzoeksgebied liggen nog enkele onderzoeksmeldingen, ca. 600 meter tot een kilometer buiten het plangebied.¹⁸ Het betreft respectievelijk een booronderzoek waarop geen vervolgonderzoek is geadviseerd vanwege verstoring van de bodem, een bureau- en booronderzoek op een kloosterterrein, en een proefsleuvenonderzoek op ditzelfde terrein waarbij de resultaten dermate schaars waren dat geen verder onderzoek is geadviseerd.

Navraag bij dhr. Jan van Erp van de Heemkundekring Veghel leert dat het gebied waarin het plangebied is gelegen, lange tijd een broekgebied is geweest. Uit de directe omgeving van het plangebied zijn geen aanwijzingen voor archeologische resten bekend bij de Heemkundekring.

4.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)

Op basis van de ligging in het dekzandgebied kunnen in het hele plangebied archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. Het vondstniveau wordt verwacht in de eerste ca. 30 cm beneden het maaiveld. Archeologische sporen (uitgezonderd diepe paalsporen, waterputten etc.) worden binnen ca. 50 cm beneden het maaiveld verwacht.¹⁹ De verwachte archeologische resten bestaan hoofdzakelijk uit aardewerk- of vuursteenstrooiingen. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd.²⁰ De beperkte beschikbare gegevens laten niet toe, het complextype en de omvang van de verwachte resten nader te specificeren.

In aanvulling op het bovenstaande wordt verwacht dat in een deel van het plangebied de eventuele archeologische waarden al vergraven zijn door het aanleggen van de huidige bebouwing. Doordat de nieuw geplande bebouwing hier grotendeels overheen komt te liggen, blijft de uitbreiding van de al aanwezige verstoring beperkt.

¹⁶ Onderzoeksmeldingsnummer 17.823.

¹⁷ ARCHIS Waarnemingsnummer 414.408.

¹⁸ Onderzoeksmeldingsnummer 41.588, 40.112, 41.494.

¹⁹ Zie bijvoorbeeld Groenewoudt 1994.

²⁰ Kars & Smit 2003.

5 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, datering en waardestelling hiervan?

Nee, er zijn geen directe aanwijzingen voor archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en dit is evenmin het geval binnen een straal van 500 meter rond het plangebied. Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied is gelegen in een dekzandvlakte waar veldpodzolgronden op zijn gekarteerd. In de omgeving van het plangebied zijn geen archeologische waarnemingen geregistreerd, en op oude kaarten is geen bewoning te zien vóór 1973. Bovendien is het gebied pas in de 20^e eeuw ontgonnen.

Ondanks het ontbreken van aanwijzingen voor archeologische waarden, is het mogelijk dat in het plangebied archeologische resten voorkomen. Deze resten zouden zich dan direct aan of onder het maaiveld bevinden, en afkomstig kunnen zijn uit alle archeologische perioden. De kans op nederzettingssporen wordt klein geacht. Het is mogelijk dat in het plangebied losse vondsten aanwezig zijn, maar deze liggen dan waarschijnlijk niet meer in de oorspronkelijke context door de aanleg van de fundering van de huidige bebouwing. De kans op het aantreffen van intacte archeologische resten wordt dan ook zeer klein geacht.

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?

Indien toch nog archeologische resten aanwezig zijn, zullen deze worden vergraven bij de aanleg van de kelder die tot minimaal 3 meter onder maaiveld zal worden aangelegd. Het is echter zo dat de verstoring bij het aanleggen van deze kelder slechts enkele meters buiten de huidige bebouwing zal plaatsvinden. Aangezien bij het aanleggen van de huidige bebouwing de grond waarschijnlijk al verstoord is, gaat het nog slechts om een klein gebied hierbuiten, waar intacte archeologische resten vergraven zouden worden.

Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

n.v.t.

Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Gezien de lage verwachting die op basis van dit bureauonderzoek voor het plangebied is vastgesteld, en de geringe omvang van de verstorende activiteiten, adviseert ADC ArcheoProjecten om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

6 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid het rapport wil inzien. Op basis van dit rapport kan de bevoegde overheid een selectiebesluit nemen. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

- Bakker, H. de & A.W. Edelman-Vlam**, 1976: *De Nederlandse bodem in kleur*. ongewijzigde druk 1981. Wageningen.
- Bakker, H. de & J. Schelling**, 1989: *Systeem voor bodemclassificatie*. 2^e gewijzigde druk. Wageningen.
- Berg, M.M. van den & E.A. Hatzmann**, 2006: *Water en archeologisch erfgoed*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten, 30).
- Groenewoudt, B.J.**, 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten, 17).
- Kadaster**, 1811-1832: *Oorspronkelijke aanwijzende tafel der grondeigenaren en der ongebouwde en gebouwde vaste eigendommen, Veghel, Noord-Brabant, Sectie E, Blad 02*.
- Kars, H. & A. Smit** (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed. Degradatiemechanismen in sporen en materialen. Monitoring van de conditie van het bodemarchief*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies, 1).
- Steur, G. G. L., F. de Vries & C. van Wallenburg**, 1985: *Bodemkaart van Nederland 1:250.000: beknopte beschrijving van de kaarteenheden*. Stiboka, Wageningen.
- Wolters-Noordhoff, Atlasproducties**, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland, deel 4 Zuid-Nederland 1838-1857*. Wolters-Noordhoff Atlasproducties, Groningen.
- Boshoven, E.H. & A. Buesink**, 2009: Gemeente Veghel. Een actualisatie van de gemeentelijke archeologische beleidsadvieskaart. BAAC-rapport V-08.0120.

Geraadpleegd kaartmateriaal

- Bureau Militaire Verkenningen**, verschillende jaargangen (1900, 1910, 1918, 1928): *Sint-Oedenrode, blad 629, 1:25.000*.
- Rijks Geologische Dienst**, 1973: *Geologische kaart van Nederland 1:50.000, blad 51 Oost Eindhoven Oost*, Haarlem.
- Stichting voor Bodemkartering**, 1976: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 45 Oost 's Hertogenbosch*, Wageningen.
- Topografische Dienst**, 1956: *Topografische kaart van Nederland 1:25.000, blad 45G Veghel*, Emmen.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland, deel 4 Zuid-Nederland 1838-1857*, Groningen.
- Boshoven, E.H. & A. Buesink**, 2009a: Gemeente Veghel. Archeologische Eenhedenkaart 2009. BAAC-rapport V-08.0120.
- Boshoven, E.H. & A. Buesink**, 2009b: Gemeente Veghel. Archeologische Verwachtingskaart 2009. BAAC-rapport V-08.0120.
- Visscher, N.** 1670. Germania Inferior, kaart "Brabantiae pars Orientalis".

Geraadpleegde websites

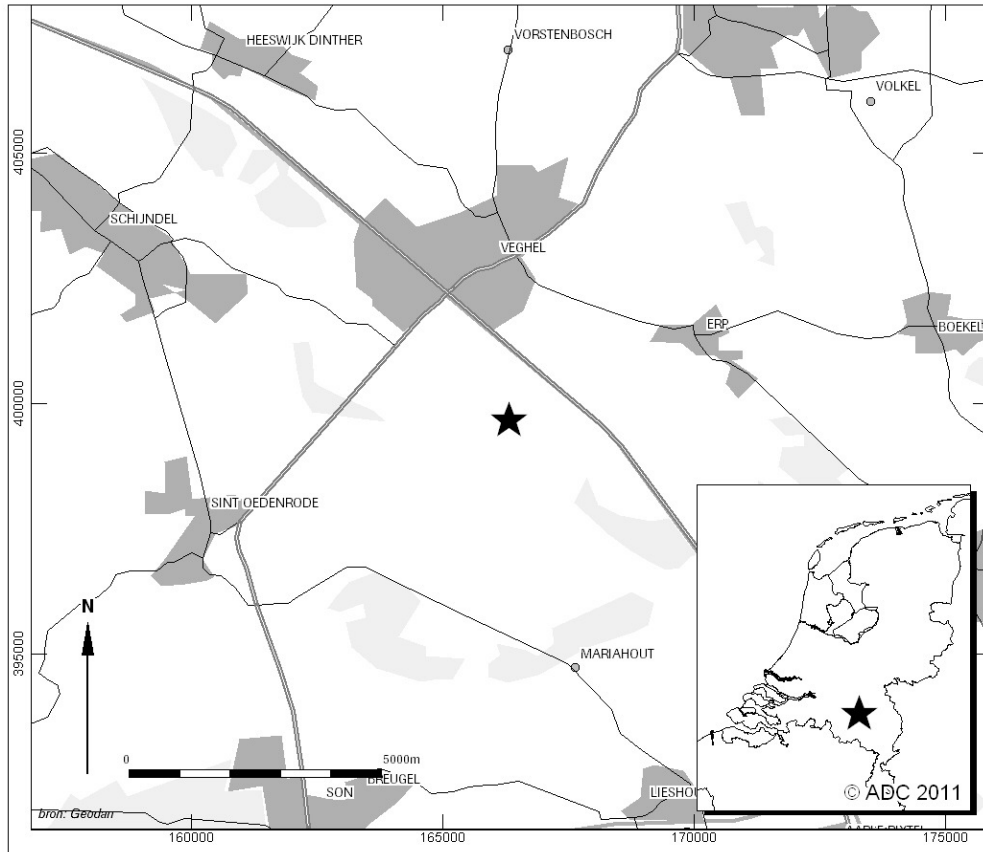
- <http://archis2.archis.nl>
<http://www.ahn.nl>
<http://www.kich.nl>
<http://www.oudzijtaart.nl>
<http://www.ahn.nl>
<http://chw.brabant.nl>

Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied.
- Afb. 2 Detailkaart van het plangebied.
- Afb. 3 Ligging van Veghel op de kaart van Nicolaes Visscher uit 1670.
- Afb. 4 Ligging van het plangebied op de Bonnekaart uit 1928.
- Afb. 5 Kaart van verwachte verstoringen in het plangebied.
- Afb. 6 Ligging van het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland.
- Afb. 7 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen.

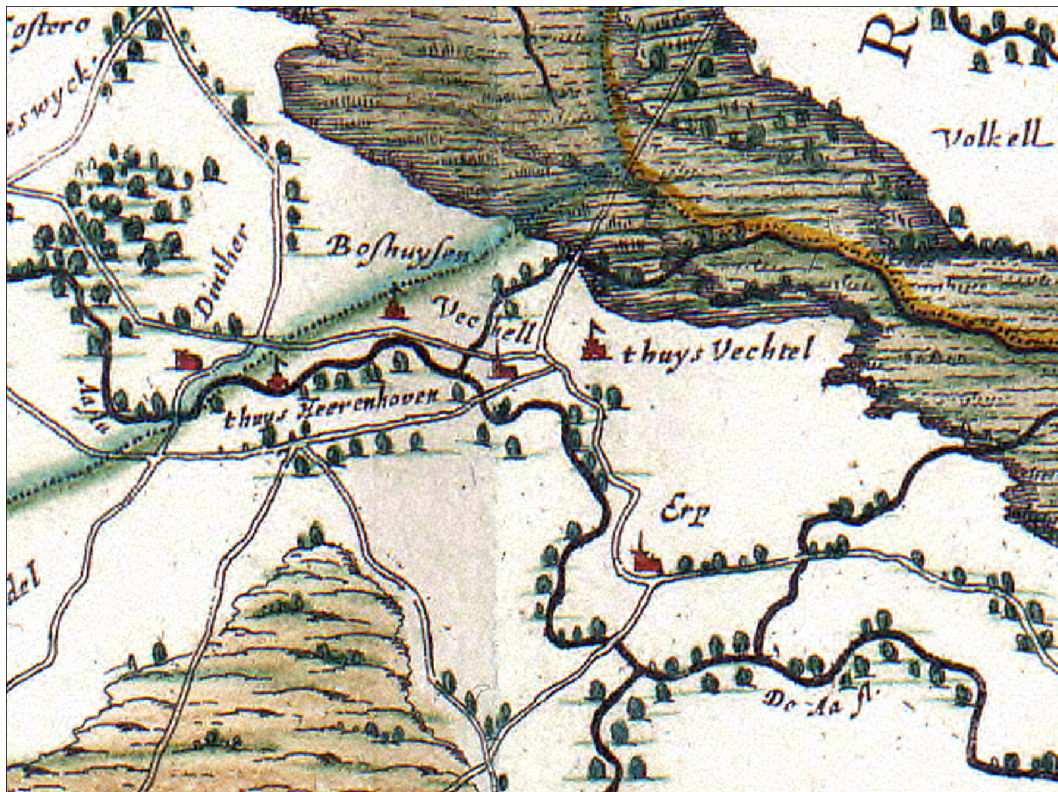
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

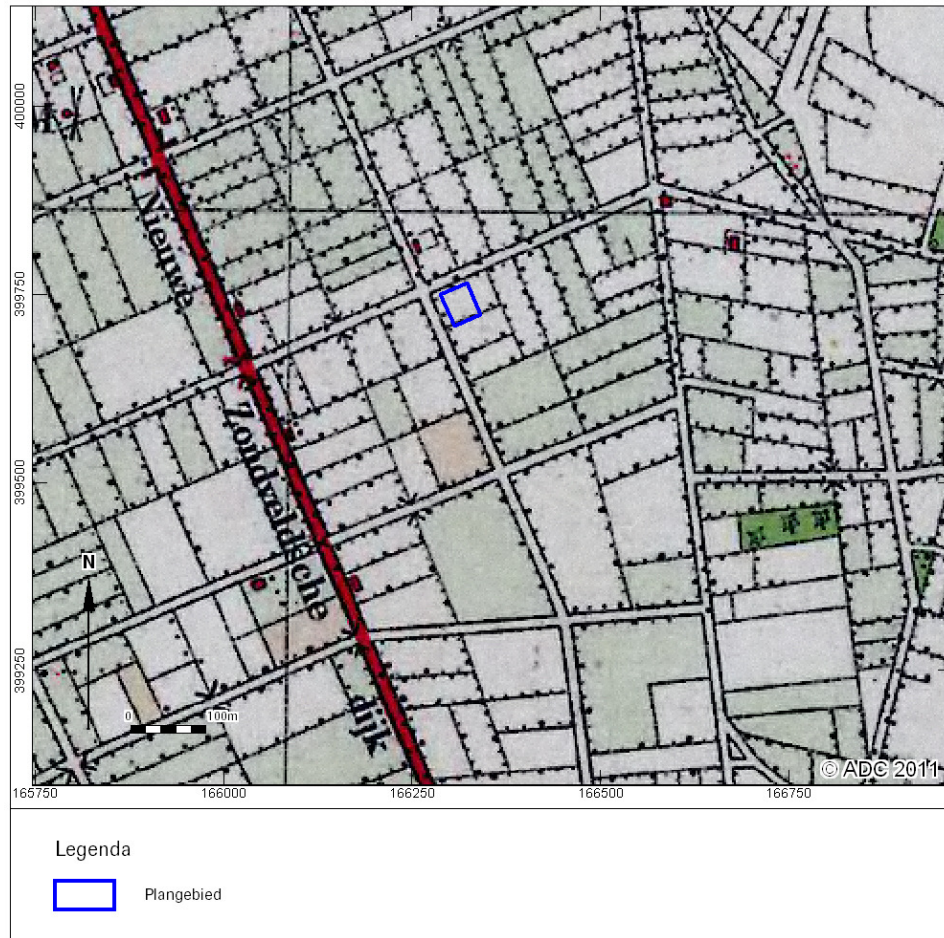
Afb. 1 Locatie van het plangebied.

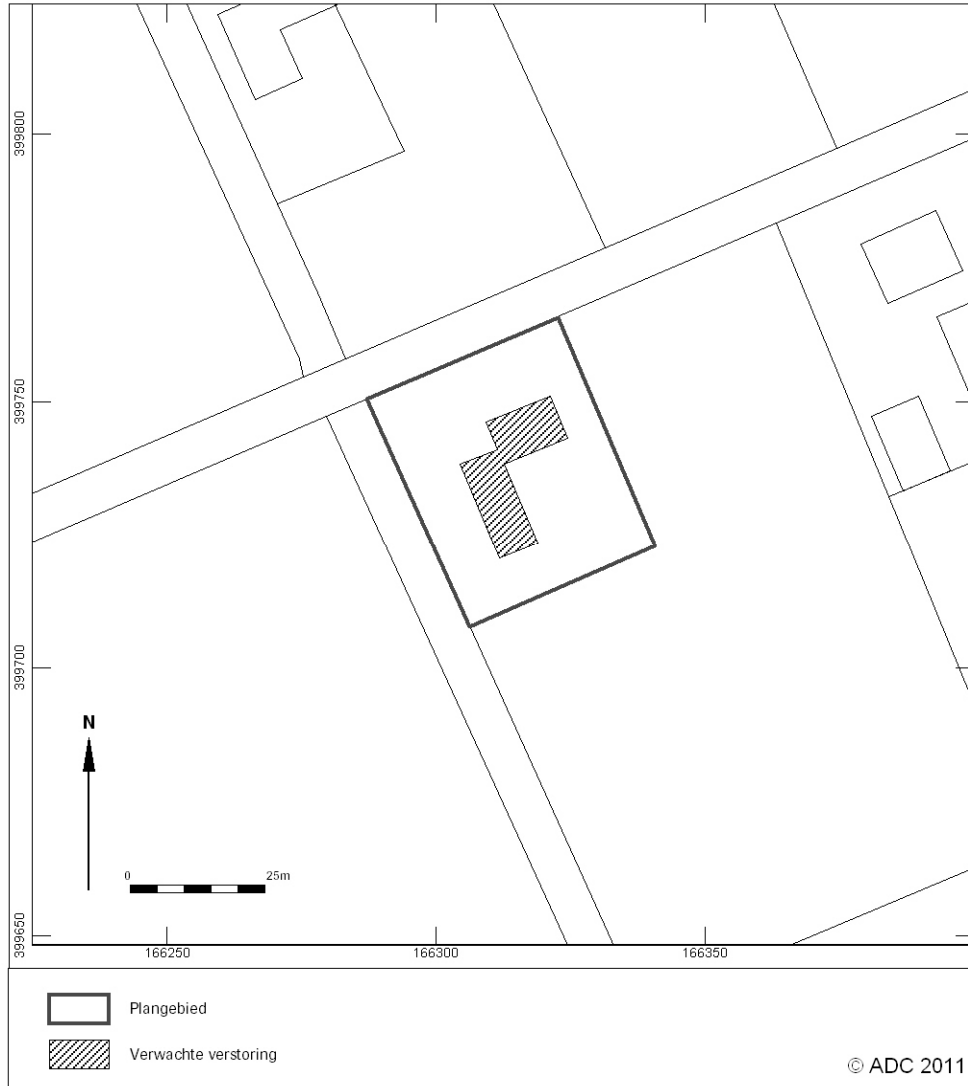
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied.

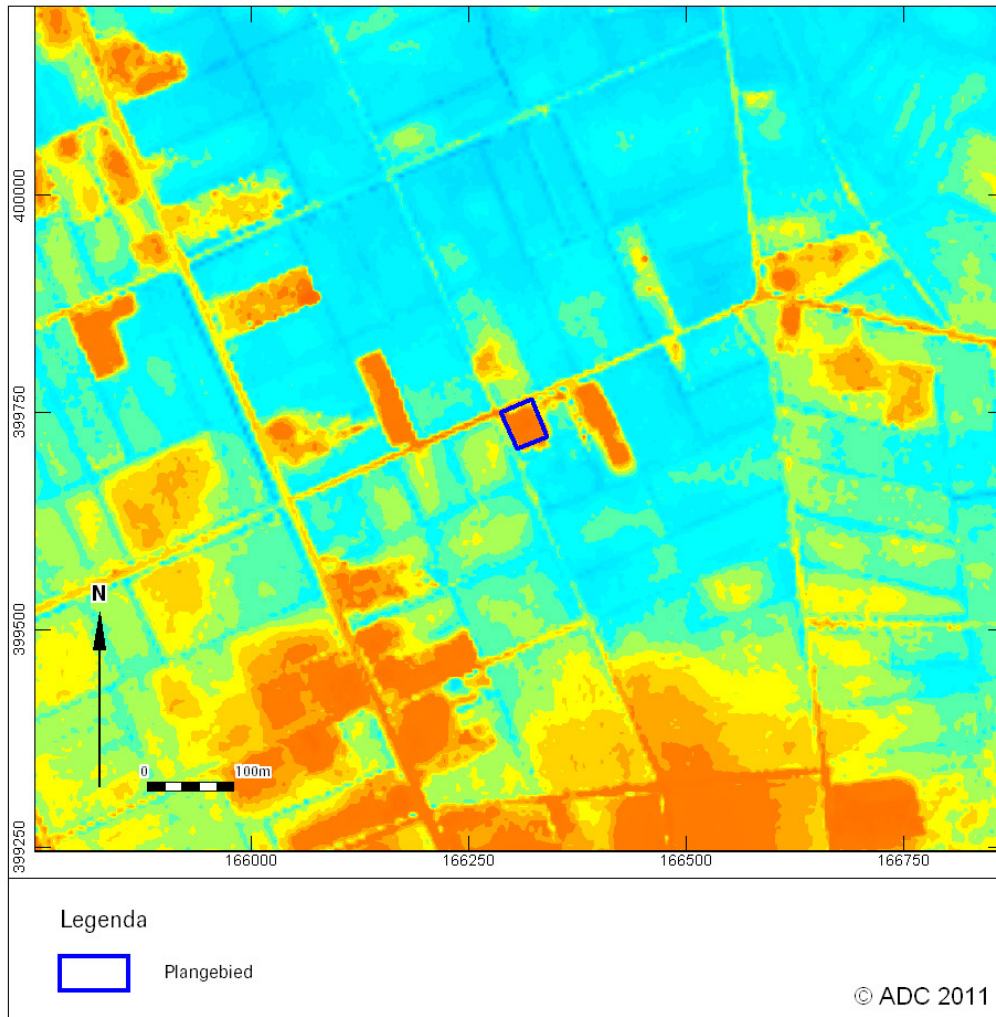
Afb. 3 Ligging van Veghel op de kaart van Nicolaes Visscher uit 1670.

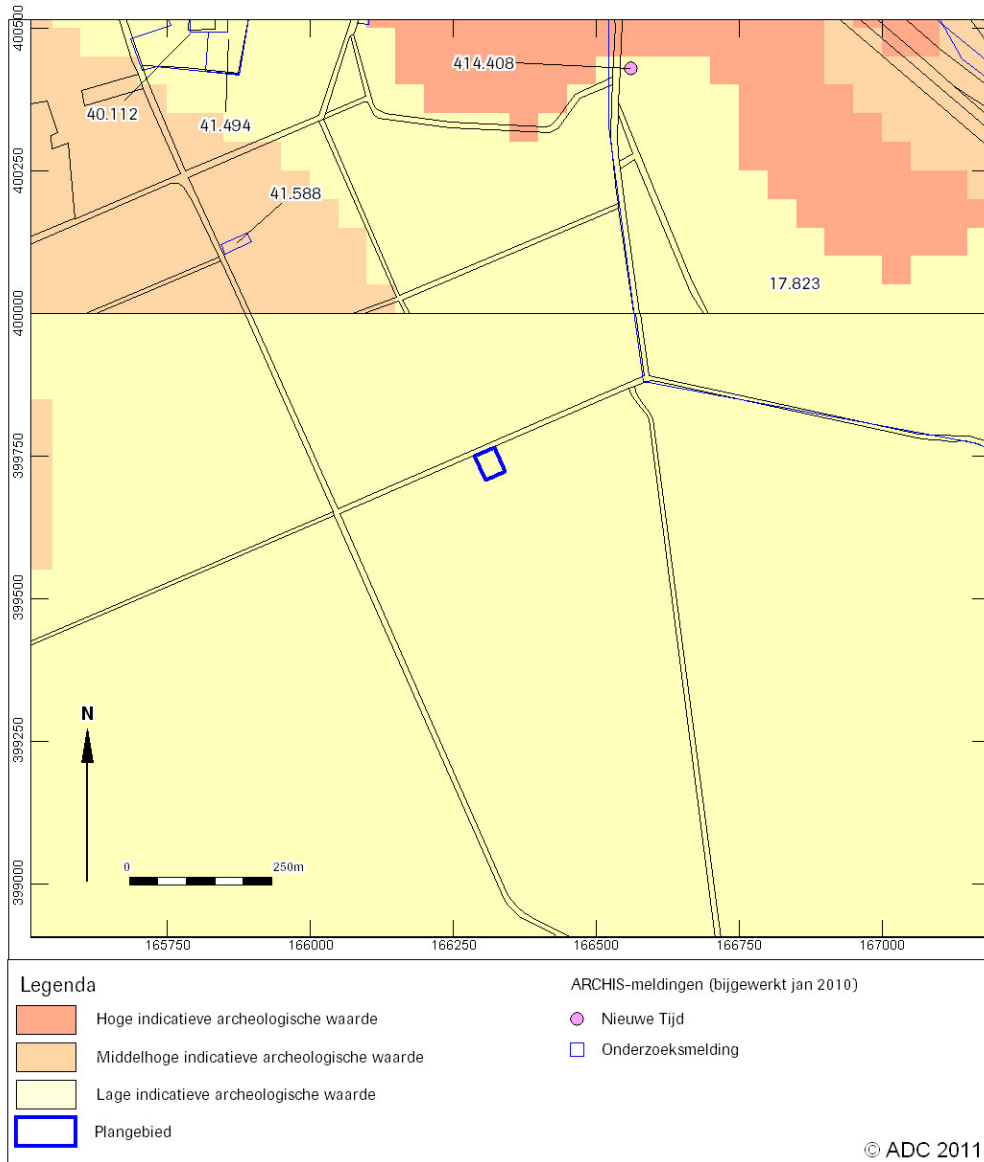
Afb. 4 Ligging van het plangebied op de Bonnekaart uit 1928.

Afb. 5 Kaart van verwachte aanwezige verstoringen in het plangebied.

Afb. 6 Ligging van het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland.

Afb. 7 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen.